
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2006 (год. XV), ISSN 0861-7902

ПЕСНИ ОТ БЪЛГАРИЯ

Bulgarische Gesänge. Ausgewählt und ins Deutsche übertragen von Gustav Heinse. Hrsg. von N. Burneva. PIC-Verlag, Veliko Tärnovo, 2006. ISBN: 978-954-736-148-5

Свикнали сме да мислим, че за България извън България не се говори и пише много. Дали по отношение на немскоезичния регион това е точно така, би следвало да се провери. Дори само една бегла справка в интернет ще установи наличието на редица празници (напр. фестивала за кино, музика, театър и литература от и за Югоизточна Европа *Balkan black box*, феста на крайдунавските страни в гр. Улм и под.), на особено именити съвременни поети и театralи (напр. режисьорите Теди Москов, Георги Гачев, писателите Мирела Иванова, Георги Господинов и др.), както и че престижните литературни награди в немскоезичните страни доста често се присъждат на автори от български произход (напр. Илия Троянов, Димитър Динев и др.).

Българската литература съвсем не е terra incognita в европейските, и особено в немскоезичните страни. Още през 1916 г. видният лайпцигски балкановед Густав Вайганд основава Булгарише библиотек, в която до 1919 г. излизат девет тома. През 1996 г. по инициатива на Немско-българското дружество за подпомагане на контактите между Германия и България със седалище в гр. Берлин, поредицата се възражда. Нейните издатели – Герхард Геземан, Петер Мюлер, Хелмут Шалер и Румяна Захариева – публикуват като том I на *Neue Folge der Bulgarischen Bibliothek* сборника „*Zweiundsiebzig Lieder des bulgarischen Volkes*“ [„Двайсет и две песни на българския народ”].

И други събития в сферата на книгоиздаването отреждат на българската литература все по-достойно място. В антологията „*Eurydike singt*

– *Neue Bulgarische Lyrik*” изтъкнатият преводач от български език Норберт Рандов (изд. Кирстен Гутке, Кьолн-Франкфурт/Майн, 1999) включва поезия от над четиридесет съвременни български автори. А в изданията от Валерия Йегер и Александър Зицман сборник „*Bulgarien Prosa*“ (изд. Визер, Клагенфурт, 2005) преводачът А. Зицман е претворил разкази от петдесет наши писатели, сред които Иван Вазов, Алеко Константинов, Чудомир, Васил Попов, Йордан Радичков, Христо Запрянов, Георги Господинов и др. Специален брой на небезизвестното списание „*Wespennest*“ (№ 140 от 12 септември 2005 г.) помества студии от Ани Бурова, Юлия Кръстева, Томас Фрам, както и стихове и разкази от Ивайло Петров, Владимир Зарев, Христо Запрянов, Красимир Петров, Николай Кънчев и др.

На този фон следва да се разглежда и най-новата поетична антология „*Bulgarische Gesänge*“ [Български песни], подбрани и преведени на немски език от австрийския поет Густав Хайнзе (1896–1971) – като достойно продължение и допълнение към вече издадените сборници, но и като литературно събитие, което никак не е банален, делничен факт. Защото стиховете на Ботев, Вазов, Вапцаров, Валери Петров, Леда Милева (за да споменем като начало само няколко от авторите) са така разнообразни и с толкова висока естетическа стойност, че наистина голяма рядкост е някой да се е наел с превода на всички тези поети на немски език. Междувпрочем, нека по този повод отдадем заслуженото и на друг един австриец от същото поколение – Рода Рода, и на неговата антология за страната на розите, България: „*Das Rosenland*“ (изд. Рикола, Виена, 1918, преизд. от Пенка Ангелова в изд. ПИК, Велико Търново, през 1995 г.) съдържа най-именитите за онова време български поети и разказвачи.

Кой е Густав Хайнзе? Роден на 19 май 1896 г. в Далмация, в семейството на произхождащ от Судетите австрийски офицер и на италианка от местен аристократичен род, възпитан в духа на семейната традиция на първородния син, той получава образованието си във Виенската военна академия. След избухването на Първата световна война е изпратен на фронта като офицер, където в малкото си свободни часове чете произведенията на Херман Хесе и Ромен Ролан. Повлиян от тези творби, започва да води свой личен дневник, предавайки преживяното в мерена реч. Някои от тези стихове са публикувани през 1922 г. във виенското списание за литература „*Das Tagebuch*” [Дневникът], а по-късно биват издадени в самостоятелна стихосбирка със заглавие „*Der brennende Berg*” [Горящата планина]. Но пацифистичният характер на тази поезия не се вписва в актуалната тогава за цяла Европа политическа ситуация. Творчеството му при-

влича вниманието на литературоведите едва след Втората световна война, когато д-р Леонард Форстър, доцент по немскоезична литература от университета в Кембридж, включва част от творбите на Хайнзе в студията си *“German Poetry 1942 – 48”* [Немска поезия 1942 – 48]. След Първата световна война Хайнзе бива отзован от армията и изпратен в Белград, а от 1924 г. той е в София, където работи като инженер. Там той създава семейство и започва трескава преводаческа и творческа дейност. В началото лиричните му творби остават незабелязани, но преводаческата му работа се радва на нарастващ успех. През 1938 г. за пръв път излиза антологията *“Bulgarische Gesänge”* [Български песни]. Особен негов принос представлява преводът на романа *“Тютюн”* от Димитър Димов на немски език (Фолк унд Велт, Берлин, 1957), който за кратко време претърпява няколко издания. Но поетичното му творчество бива представено на широката публика едва след смъртта му в стихосбирката *“Die Grille”* [Щурецът], публикувана през 1993 г. от издателство ПИК във Велико Търново.

Настоящото издание на *“Bulgarische Gesänge”* (изд. ПИК, В. Търново, 2006) не е просто повторение на сборника от 1938 г. Това е далеч по-богата антология, включваща множество преводи от по-късен период, излизали в периодичния печат или непубликувани до този момент. В този смисъл новият сборник е своего рода цялостен творчески портрет на преводача Густав Хайнзе. Заслужава внимание високото качество на неговата продукция, при все че става дума за толкова разнообразна стилистика. Защото антологията съдържа общо петдесет и пет творби на Каравелов, Ботев, Вазов, Славейков, Михайловски, Багряна, Фурнаджиев, Разцветников, Церковски, Ракитин, Стубел, Милев, Далчев, Смирненски, Вапцаров, Хрелков, Исаев, Зидаров, Петров, Милева. Умелата интерпретация на тези сложни текстове на немски език доказва, че преводачът добре познава българската култура и че владее регистрите на поетичния изказ.

Поради широкия диапазон на поетично-популяризаторските интереси на Густав Хайнзе антологията *„Bulgarische Gesänge“* се оказва и един пълноценен преглед на литературно-историческия развой в нашата страна. Под редакцията на Николина Бурнева това издание се посвещава на всички приятели на България, които все пак не владеят така добре българския език, та да четат класиците ни в оригинал. В кратък обзорен предговор редакторката е изтъкнала основните отличителни характеристики на “балканския” контекст с оглед на европейските традиции. Въпреки че изхожда от обичайния хронологичен принцип при представянето на отделните творби, тя търси и тяхното, макар и условно, причисляване към

определени литературни направления – от възрожденската лирика на Любен Каравелов и героично-екзалтирания дух на Ботевия и Вазовия стих, белязани от националноосвободителната идея, към зараждащия се модернизъм, намерил израз в творбите на Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Теодор Траянов, Гео Милев, Елисавета Багряна и др. Централен аспект в обзорното представяне на българската поетична сцена е и нейното взаимопроникване с немскоезичната литературна традиция – било то в качеството на културен трансфер под формата на литературни течения (напр. импресионизъм при Т. Траянов, експресионизъм при Гео Милев) или на преводаческа дейност (напр. при Пенчо Славейков, Александър Балабанов, Валери Петров). Библиографските данни преди всеки авторски раздел превръщат антологията и в своеобразен кратък увод в българската лирика, насочен към читателите на немски език. А обяснителните бележки от Елена Димитрова в края на книгата хвърлят допълнителна светлина и върху редица културни реалии, и върху някои обстоятелства по създаването и първичните публикации на оригиналните творби и на техните преводи на немски език.

Заслужава внимание обстоятелството, че изданието е осъществено именно благодарение на финансовата подкрепа на чуждестранни културни институции – на германското Гьотегезелшафт ин Ваймар и на културното аташе на Република Австрия в София. Антологията „*Bulgarische Gesänge*“ от библиотека „Германистични студии“ е издание на Литературно сдружение „Гьоте в България“, което си поставя за цел да проучва и популяризира немскоезичната култура в България и да прави българската литература и изкуство в немскоезичния регион известни и високо ценени. Изданието е безспорен принос към межкултурната комуникация на българските и немскоезичните почитатели на поезията.

Ралица Иванова